

WYDZIAŁ PRAWA i ADMINISTRACJI
UNIwersYTET KARDYNAŁA
STEFANA WYSZYŃSKIEGO w WARSZAWIE
Katedra Postępowania Karnego

Warszawa, dnia 3 września 2024r.

Dr hab. Marcin Wielec, prof. UKSW

Kierownik Katedry Postępowania Karnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Kard. S. Wyszyńskiego
w Warszawie

- RECENZJA-

rozprawy doktorskiej Pani mgr Izabeli Jankowskiej – Prochot

pt. „Środki zabezpieczające i metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym w polskim i irlandzkim prawie karnym”, ss. 346.

I. Uwagi wprowadzające.

Z nadesłanej dokumentacji m.in. z pisma z dnia 17 czerwca 2024r., sygn. BPC.5200.43.2024, wynika, że Rada Naukowa Kolegium Nauk Społecznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, wyznaczyła mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej autorstwa Pani dr Izabeli Jankowskiej – Prochot.

Rozprawa ta nosi tytuł „Środki zabezpieczające i metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym w polskim i irlandzkim prawie karnym”

Promotorem pracy doktorskiej jest Pan prof. dr hab. Jerzy Nikołajew, zaś promotorem pomocniczym jest Pani dr Beata Bachurska.

Zgodnie z przepisem art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r., o szkolnictwie wyższym, rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. Rozprawę doktorską może również stanowić praca pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa, konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej.

Natomiast generalnie uznawane kryteria recenzji rozprawy doktorskiej wynikające z treści powyżej wskazanego aktu prawnego to m.in. sformułowanie ostatecznej oceny / konkluzji recenzowanej rozprawy doktorskiej przez recenzenta, który dokonuje analizy stopnia oryginalności problemu naukowego przedstawionego w tej rozprawie, formułuje ocenę ogólną wiedzy autora rozprawy doktorskiej w danej dyscyplinie naukowej (w tym przypadku nauki

prawne), a także formułuje ocenę umiejętności autora rozprawy doktorskiej do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

II. Struktura rozprawy doktorskiej.

Recenzowana rozprawa doktorska pod tytułem „Środki zabezpieczające i metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym w polskim i irlandzkim prawie karnym”, złożona jest z pięciu rozdziałów problemowo – analitycznych, wstępu, zakończenia, bibliografii, wykazu aktów prawnych (z podziałem na akty prawne polskie oraz akty prawne irlandzkie), wykazu orzecznictwa (również z wyróżnieniem na orzecznictwo polskie oraz orzecznictwo irlandzkie).

W poszczególnych rozdziałach przedstawiono analizę następujących zagadnień stanowiących główną część przeprowadzonego badania:

- w *Rozdziale pierwszym* - przedstawiono analizę podstaw systemu prawa w Polsce i Irlandii (s. 19 - 76). Na tym obszarze autorka przeanalizowała kwestie dotyczące m.in. znaczenia tradycji prawnych i ich wpływu na źródła powszechnie obowiązującego prawa, przedstawiła analizę konstytucyjnych i pozakonstytucyjnych zasad procesowych oraz ich wpływu na model i konstrukcję procesu karnego w Polsce i Irlandii, określiła znaczenie normatywne i faktyczne precedensu, a także starała się określić rolę czynnika obywatelskiego w procesie wydawania wyroków sądowych.

- w *Rozdziale drugim* – natomiast znajduje się analiza prawnych kryteriów wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności karnej z powodu zaburzeń psychicznych (s. 80 – 94). Autorka przedstawiła w tej części szczegółowe zagadnienia takie jak podmiotowa zdolność do przypisania winy oraz podstawy do wyłączenia lub ograniczenia winy sprawcy, kwestie opiniowania sądowo – lekarskiego dotyczącego zdolności do ponoszenia winy na obszarze prawa karnego, a także również próbowała określić rolę biegłego i biegłego – świadka (*witness expert*) w procesie karnym.

- w *Rozdziale trzecim* – zaprezentowano analizę form reakcji prawno karnej wobec zaburzonych sprawców przestępstw i czynów zabronionych oraz ich zakresu podmiotowego (s. 98 – 133). Tutaj zaś uszczegóławiając autorka przeanalizowała polskie i irlandzkie instrumenty normatywne orzekane wobec zaburzonych sprawców czynów zabronionych i przestępstw, poddała również analizie polskie środki zabezpieczające i irlandzkie metody oddziaływania na sprawcę o charakterze ochronno – zabezpieczającym, przedstawiła zasady i podejścia (*approach*) przy orzekaniu środków zabezpieczających i metod postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym, a także zaprezentowała zagadnienie sprawców wobec których można orzec środki zabezpieczające.

- w *Rozdziale czwartym* – znajduje się analiza polskich i irlandzkich narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym (s. 136 – 218). W tym segmencie przedstawiono kwestie dotyczące przymusowej detencji w Polsce i w Irlandii, problematykę Elektronicznej Kontroli Miejsca Pobytu orzekanej jako środek zabezpieczający oraz kwestię dozoru elektronicznego orzekanego jako środek pomocniczy w realizacji środków probacyjnych lub jako niesamoistnego środka zapobiegawczego. Kolejnym problemem na tym obszarze są poruszone kwestie terapii i terapii uzależnień orzekanych w drodze środków zabezpieczających i środków probacyjnych.

- w *Rozdziale piątym* – przedstawiono natomiast analizę wybranych narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym w Polsce i Irlandii (s. 222 - 286). Opisano tu sprawy związane z postpenalnymi i postdeliktualnymi instrumentami normatywnymi w Polsce i Irlandii, kwestie związane z polskimi środkami zabezpieczającymi o charakterze administracyjnym oraz irlandzkie terminowe obowiązki, zakazy pełnienia funkcji publicznych i ograniczenia w obszarze z dotychczasowych uprawnień, a także zawarto analizę podobieństw i różnic między środkami zabezpieczającymi a wybranymi metodami postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym.

Kolejne części rozprawy doktorskiej to już zakończenie, gdzie podsumowano ostatecznie przemyślenia i określono wnioski z badania, a także zaprezentowano elementy porządkowe jak bibliografia z wykazem wykorzystanego dorobku naukowego, oraz wykaz aktów prawnych i wykaz orzecznictwa wykorzystanego w dysertacji doktorskiej.

Oceniając w/w strukturę rozdziałów recenzowanej pracy doktorskiej, przyznać trzeba, że ma ona swój autorski, przemyślany porządek i spójność treściową. Autorka słusznie wychodzi w pierw od przedstawienia charakterystyki systemu prawnego w Polsce i w Irlandii. Oczywiście jest, że są to dwa diametralnie odmienne systemy prawne. Dlatego przedstawienie fundamentów dwóch analizowanych porządków prawnych jest konieczne dla zrozumienia wywodu autorki, zwłaszcza gdy kierunkiem badania jest komparatystyka prawnicza oparata o analizę polskiego i irlandzkiego prawa. Jest to bardzo potrzebny rozdział wprowadzający i ukazujący tło w jakim główna analiza będzie przez autorkę prowadzona. Bez wstępnego, chociażby ogólnego rozpoznania i nakreślenia specyfikacji prawa określonych państw (w tym przypadku różnice pomiędzy Polską a Irlandią) – które będzie później modelem dla zasadniczej analizy porównawczej – nie sposób po prostu byłoby zrozumieć dalszych dywagacji i wniosków autorki. Następnie autorka wchodzi już w zagadnienia mocno związane z analizowanym tytułowym obszarem środków zabezpieczających. Przedstawia Ona sprawy związane z prawnymi kryteriami wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności karnej z powodu określonych zaburzeń stanu psychicznego. Wprowadza czytelnika zatem w kwestie podstawowe dla analizy polegające na zapoznaniu się z problematyką ograniczenia odpowiedzialności karnej z powodu zaburzeń psychicznych. Ten kierunek – analiza zaburzeń stanu psychicznego - jest przecież podstawową figurą dla dalszych szczegółowych spostrzeżeń odnoszących się już *stricte* do tytułowych środków zabezpieczających. Ważnym również elementem dysertacji jest segment poświęcony formie reakcji, jaka jest przewidziana w prawie wobec zaburzonych sprawców czynów zabronionych. Analizę przeprowadzono tutaj określając głównie ich zakres podmiotowy. Następnie tok analizy autorki skupia się na funkcjonowaniu narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym zarówno w Polsce i w Irlandii. I tu te dwa ostatnie rozdziały – co do nazewnictwa – sprawiają lekki problem. Rozdział czwarty nosi nazwę „*Analiza polskich i irlandzkich narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym*”, zaś rozdział piąty nosi nazwę „*Analiza wybranych narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym w Polsce i Irlandii*”. Natomiast już z treści rozprawy – zwłaszcza z części wstępnej rozprawy - dowiadujemy się, że w rozdziale czwartym przeanalizowano polskie środki zapobiegawcze o charakterze podstawowym oraz irlandzkie metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym. Zestawiając natomiast nazwy tych dwóch rozdziałów, według autorki, konkretyzacji tak określonych założeń rozdziału czwartego dokonano w efekcie zbadania przymusowej detencji psychiatrycznej w Polsce i Irlandii, Elektronicznej Kontroli Miejsca Pobytu (EKMP) orzekanej jako środek zabezpieczający oraz dozoru elektronicznego orzekanego jako środek pomocniczy w realizacji środków probacyjnych lub niesamoistny środek zapobiegawczy. Ostatnia część tej analizy poświęcona jest terapii i terapii uzależnień

orzekanych w drodze środków zabezpieczających. Z kolei wedle założeń autorki, rozdział piąty poświęcony jest analizie wybranych narzędzi polityki kryminalnej w Polsce i Irlandii. Przy czym autorka zaznacza, że rozdział piąty jest niejako kontynuacją czy dopełnieniem dywagacji badawczych zawartych w rozdziale czwartym. W świetle tego chyba jednak mankamentem jest błędne nazwanie tych dwóch rozdziałów w bardzo podobny znaczeniowo sposób. Nie wpływa to oczywiście na merytorykę tych dwóch rozdziałów, bo ona jest bardzo dobra i całkowicie odmienna, ale nazwa tych dwóch rozdziałów jest chyba jednak nietrafiona i mocno myląca. Może powinny być też one połączone w jeden rozdział – jest to jednak tylko i wyłącznie opinia recenzenta.

Oceniając jednak finalnie strukturę rozprawy doktorskiej przyznać trzeba, że – poza podniesionymi tymi dwoma bardzo błahymi mankamentami – jest ona prawidłowa, logicznie ustawiona i wewnętrznie spójna.

III. Ogólna charakterystyka tematu rozprawy doktorskiej.

Tytuł dysertacji doktorskiej w postaci „*Środki zabezpieczające i metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym w polskim i irlandzkim prawie karnym*” uznać trzeba za trafny pod względem rangi i wymogów tematycznych rozprawy doktorskiej.

Wybrany temat pracy posiada rangę tematu doktorskiego. Jest to temat interesujący i dotychczas nie podejmowany w doktrynie przedmiotu na takim kierunku jaki wyznaczyła sobie autorka. Może i sama problematyka środków zabezpieczających jest już dość dobrze rozpoznana badawczo, to już w konfrontacji z komparatystyką prawniczą nie ma takiej pewności. Nie ma żadnych wątpliwości również, że problematyka środków zabezpieczających i metod postępowania ze sprawcami o charakterze ochronnym jest wielopłaszczyznowa. Można tu spotkać nawiązania nie tylko do prawa, ale także do medycyny, psychologii czy resocjalizacji etc. Dlatego nie jest to temat łatwy do analizy. Zwłaszcza jak to przyjęła autorka, tytułowe środki zabezpieczające, przeanalizowano w sposób prawno - porównawczy. Wybór takiego kierunku badania zawsze zwiększa wartość badania, pokazuje szerzej temat i pozwala na konstrukcję wielu interesujących wniosków. Oczywiście zawsze powstaje pytanie, dlaczego taki a nie inny kierunek prawno – porównawczy (w tym przypadku Irlandia), ale to już jest osobista i subiektywna racja autorki, dlaczego wybrała ten a nie inny kierunek porównania. Nie ma również wątpliwości, że zmierzenie się z dwoma diametralnie innymi systemami prawnymi (Polska i Irlandia) od razu podnosi bardzo mocno kryterium oceny recenzyjnej prezentowanych przez autorkę analiz.

Reasumując, tytuł pracy jako kanwa badania prezentowanego w pracy naukowej o randze pracy doktorskiej jest dobrany trafnie. Autorka wybierając, taki a nie inny, temat swojej rozprawy miała świadomość deficytu poznawczego i badawczego tytułowego obszaru i z powodzeniem postarała się te braki uzupełnić. Tematyka ocenianej rozprawy doktorskiej posiada konieczny na poziomie doktoratu walor doniosłości poznawczej, zawiera element nowatorskości i z powodzeniem uzupełnia dotychczasowe opracowania w tytułowym zakresie oferując jedną i zwartą analizę przeprowadzoną z kilku punktów widzenia. Dodatkowo wspomniana komparatystyka prawnicza zwiększa wysiłek analityczny autorki i to również ma znaczny wpływ na ocenę dysertacji.

IV. Cel pracy, teza pracy, wybór metodologii badań.

Zgodnie z założeniami badawczymi autorki, rozprawa posiada jeden cel główny, którym jest analiza porównawcza środków zabezpieczających w systemie prawa Polskiego i

systemie prawa Irlandzkiego. Autorka w ten sposób wyznaczyła przestrzeń dla przeprowadzenia swojego badania. Następnie w tej przestrzeni wskazała bardzo konkretnie na podstawowe pytania badawcze w postaci: 1. Jakie są prawne kryteria wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności karnej z powodu określonych zaburzeń stanu psychicznego w Polsce i Irlandii? 2. Jakie formy reakcji prawno - karnej wobec zaburzonych sprawców przestępstw i czynów zabronionych przewidują polski i irlandzki ustawodawca karnej? 3. Czy istniejące w polskim i irlandzkim prawie karnym instrumenty prawno - karne pozwalają na właściwe zabezpieczenie społeczeństwa przed zaburzonymi sprawcami czynów zabronionych i przestępstw? 4. Jaki jest zakres podmiotowy polskich środków zabezpieczających i irlandzkich metod postępowania ze sprawcą? 5. Czy poza środkami zabezpieczającymi i metodami postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym polski i irlandzki ustawodawca przewidują inne środki penalne wobec zaburzonych sprawców przestępstw? 6. Czy zakres podmiotowy polskich środków zabezpieczających i irlandzkich metod postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym jest zbliżony?

Dodatkowo precyzyjnie wskazano tezy badawcze postawione zadaniu tytułowemu, które brzmią następująco: **Teza 1** – Prawne kryteria wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności karnej z powodu określonych zaburzeń stanu psychicznego obejmują niepoczytalność i poczytalność ograniczoną w stopniu znacznym. Obaj ustawodawcy osobno regulują też odpowiedzialność sprawcy nadużywającego alkoholu lub innych środków odurzających, który w stanie odurzenia lub w związku z uzależnieniem dopuszcza się czynu zabronionego przez ustawę karną; **Teza 2** – w Polsce wobec zaburzonych, niebezpiecznych sprawców przestępstw i czynów zabronionych stosuje się środki zabezpieczające o charakterze podstawowym i administracyjnym. W Irlandii wobec niepoczytalnych sprawców czynów zabronionych orzeka się przymusową detencję psychiatryczną, wobec innych zaś zaburzonych sprawców przestępstw stosuje się wybrane metody postępowania ze sprawcą, czyli szeroko rozumiane środki probacyjne, postpenalne, postdeliktualne, zakazy oraz terminowe obowiązki, zakazy pełnienia funkcji publicznych i ograniczenia w obszarze korzystania z dotychczasowych uprawnień; **Teza 3** – Zarówno polskie jak i irlandzkie instrumenty prawnokarne pozwalają na właściwe zabezpieczenie społeczeństwa przed zaburzonymi sprawcami czynów zabronionych i przestępstw. **Teza 4** – w Polsce zakres podmiotowy środków zabezpieczających obejmuje cztery kategorie sprawców: niepoczytalnych sprawców czynów zabronionych, sprawców których poczytalność w chwili popełnienia przestępstwa była ograniczona w stopniu znacznym, sprawców enumeratywnie wymienionych przestępstw popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz sprawców przestępstw popełnionych w związku z uzależnieniem od alkoholu lub innych środków odurzających. W Irlandii zakres podmiotowy wybranych metod postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym obejmuje niepoczytalnych sprawców czynów zabronionych, osoby niedojrzałe i cierpiące na różne dysfunkcje lub anomalie umysłowe, sprawców przestępstw popełnionych w związku z uzależnieniem od alkoholu lub innych środków odurzających; **Teza 5** - zarówno polski jak i irlandzki ustawodawca przewidują postpenalne i postdeliktualne instrumenty normatywne, które są określane wobec niebezpiecznych sprawców przestępstw, którzy odbyli już karę pozbawienia wolności; **Teza 6** - zakres przedmiotowy polskich środków zabezpieczających i irlandzkich metod postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym jest zbliżony aczkolwiek istnieją też między nimi różnice.

W świetle tych tez badawczych, autorka stawia dodatkowo szczegółowe już problemy badawcze korespondujące z powyższymi tezami, a sprowadzające się do odpowiedzi na postawione pytania takie jak: 1. Jakie są podstawowe różnice między polskim i irlandzkim systemem prawnym, 2. Czy istniejące w Irlandii i w Polsce środki reakcji penalnej pozwalają na zabezpieczenie społeczeństwa przed niebezpieczeństwem sprawcy, 3. Czy brak formalnoprawnego zaszeregowania istniejących środków reakcji karnej jako środków

zabezpieczających oznacza ich faktyczny brak w systemie prawnym; 4. Wobec jakich kategorii sprawców polski i irlandzki ustawodawca stosuje prewencyjne środki penalne, a wobec jakich kary o odwetowym charakterze; 5. Jakie zaburzenia psychiczne u sprawców czynów zabronionych lub przestępstw pozwalają na zastosowanie wobec nich środków o charakterze ochronnym terapeutycznym lub izolacyjnym.

Z przedstawionej konstrukcji pytań i określonych tez badawczych stawianych przez autorkę wynika, że uchwycono w nimi sedno zaplanowanej i przeprowadzonej analizy. Postawione powyżej tezy mieszczą się zasadniczo w zakresie zadania tytułowego, tworząc jego rdzeń i indywidualne pola do dalszego badania. Odpowiedzi na te pytania są zawarte szczegółowo w analizie przeprowadzonej przez autorkę w poszczególnych rozdziałach.

Odnosząc się natomiast do metodologii badań wspierających osiągnięcie celu rozprawy doktorskiej, przyznać trzeba, że zauważona międzynarodowość tematu wymusiła tu również niestandardowe podejście do wyboru i zastosowania określonych dyferencyjnych metodologii badawczych. Nie ma wątpliwości, że pierwszoplanową metodą badawczą, którą posłużyła się autorka jest to komparatystyka prawnicza. Tą metodę wymusza sam tytuł dysertacji doktorskiej, czyli „*Środki zabezpieczające i metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym w polskim i irlandzkim prawie karnym*”. Następną metodą była metoda historyczno - prawna, która miała zastosowanie głównie w rozdziale pierwszym i pozwoliła na poznanie czynników i specyfikacji, a także profilu prawa polskiego i irlandzkiego, w tym jego rozwoju, elementów podstawowych etc. Autorka przeprowadzała również analizę dokumentów. Ten sposób badawczy umożliwił autorce pełną rekonstrukcję faktów na podstawie zapisów urzędowych, co odnosiło się głównie do rozdziału trzeciego. Nadto – co oczywiste w każdym badaniu prawniczym – autorka wykorzystywała w swoim badaniu również metodą prawną dogmatyczną, która to metoda była zasadniczo aktywowana we wszystkich rozdziałach dysertacji doktorskiej.

Wskazując na powyższe, uznać trzeba, że cel pracy, tezy stawiane w pracy oraz wybór metodologii prowadzenia badania jest prawidłowy. Podbudowa argumentacyjna stawionych tez jest logiczna i klarowna. Postawione założenia mają swoje spójne uzasadnienie, wynikają z wybranego i sformułowanego tytułu rozprawy, zaś wnioski są racjonalne i wzajemnie się uzupełniające. Wywód autorki jest argumentacyjnie celny, merytorycznie poprawny i zasługuje na uwzględnienie.

V. Dobór i wykorzystanie źródeł.

Oceniając dobór i wykorzystanie źródeł przez autorkę wskazać trzeba, że jest ono poprawne.

Całość rozprawy liczy 346 stron, przy czym wykorzystano w pracy bogatą bazę bibliograficzną na która składa się aż kilkaset pozycji monograficznych – zbiorowych i dokumentacyjnych, wydawnictw ciągłych i artykułów w pracach zbiorowych. Nadto bazę analityczną uzupełnia spora ilość wybranych do interpretacji aktów prawnych, orzecznictwo Zastosowane zostały pozycje bibliograficzne o zasięgu krajowym jak i zagranicznym.

Autorka posłużyła się prawidłowo dobranymi pozycjami bibliograficznymi z różnych dziedzin i obszarów potrzebnych do przeprowadzenia prawidłowych ocen i analiz. Wykorzystana literatura nie jest jednorodna, co jest skorelowane z interdyscyplinarnym tematem rozprawy doktorskiej. Można ją nazwać wieloobszarową, co zresztą – jak wspomniano wcześniej – było obowiązkowe z uwagi na tytuł rozprawy. Mamy przez to potwierdzenie zapoznania się przez autorkę zarówno z dorobkiem literatury prawniczej, historycznej, analitycznej, socjologicznej, medycznej etc.

Generalnie rzecz biorąc uznać trzeba, że baza bibliograficzna zgromadzona przez autorkę jest wystarczająca i składa się z prawidłowo dobranej literatury, orzecznictwa, prawodawstwa krajowego i międzynarodowego etc.

VI. Ocena formalnej strony pracy.

Oceniając stronę formalną pracy stwierdzić trzeba, że nie budzi ona większych zastrzeżeń. Autorka posługuje się sprawnie językiem wywodu, co czyni go zrozumiałym, racjonalnym, przewidywalnym i precyzyjnym. Technika pisania pracy jest również poprawna. Autorka bardzo bogato korzysta z cytacji, gdzie cytowane pozycje są konstrukcyjnie prawidłowe, dobrze dobrane treściowo i merytorycznie. Technika korzystania z tzw. odsyłaczy jest również dostosowana do obowiązujących standardów. Nie stwierdzam rażących błędów czy wymuszonych odsyłań, bowiem wszystko tworzy spójną całość i logiczną konsekwencje dokonanych przez autora wyborów. Czasami można dostrzec jakieś małe mankamenty w postaci drobnych tzw. „literówek”. Między innymi chociażby na wstępie kilka razy jest nakreślone zdania z małej litery np. s. 11 – akapit 8 od dołu (w Irlandii – a powinno być W Irlandii). Czy s. 309 – akapit 2 (za spektakularny ... – a powinno być Za spektakularny ...).

VII. Ocena merytoryczna.

Biorąc pod uwagę ocenę merytoryczną rozprawy doktorskiej stwierdzić trzeba, że jest ona poprawna. Każdy rozdział składa się wewnątrz z dobrej jakości treści merytorycznej, wprowadzenia oraz podsumowania

W Rozdziale pierwszym, autorka jak już zauważono w niniejszej recenzji, bardzo skrupulatnie przedstawiła zarys systemu prawa w Polsce i w Irlandii. Słusznie podkreśliła znaczenie tradycji prawnych w tych krajach, zauważyła również konstytucyjne i poza konstytucyjne reguły procesowe a także ich znaczący wpływ na modele konstrukcji procesu karnego w obydwu krajach. Ta materia koresponduje również z zagadnieniem funkcjonowania zasad procesowych, jako najważniejszego bloku gwarancji rzetelnego procesu karnego, zwłaszcza wówczas gdy mamy do czynienia z osobą z zaburzeniami psychicznym. Wartością jest tu również w kontekście sądowego wyrokowania, zauważenie i przeanalizowanie roli czynnika obywatelskiego, a także co jest ważne z punktu widzenia prawa irlandzkiego, rozpoznanie znaczenia normatywnego i faktycznego precedensu, który jest bez wątpienia *differentia specifica* prawa irlandzkiego do prawa polskiego.

Merytoryka Rozdziału drugiego nawiązuje do prawnych kryteriów wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności karnej z powodu określonych zaburzeń stanu psychicznego. Jest to rozdział, w którym można spotkać połączenie zagadnień prawnych z zagadnieniami z zakresu chociażby medycyny. Stąd w tym rozdziale słusznie autorka określiła przesłanki podmiotowej zdolność do przypisania winy oraz podstawy do wyłączenia lub ograniczenia winy sprawcy. W tym rozdziale - merytorycznie trafnie - znalazła również się analiza znaczenia elementów opiniowania sądowo - lekarskiego dotyczącego zdolności do ponoszenia winy. Analiza stanu psychicznego sprawcy - w kontekście zadania tytułowego - nie mogła obyć się także bez wskazania roli biegłego i biegłego świadka (tak zwanego *witness expert*) w procesie karnym. Ten segment badawczy autorka przeanalizowała bardzo dobrze.

Rozdział trzeci natomiast – pod względem merytoryki - to już formy reakcji prawnokarnej wobec zaburzonych sprawców przestępstw i czynów zabronionych oraz ich zakres podmiotowy. Porównano tutaj polskie i irlandzkie instrumenty normatywne a także polskie i irlandzkie środki zabezpieczające. Szczegółowo przedstawiono tu również zasady i podejścia przy orzekaniu środków zabezpieczających i metod postępowania ze sprawcą o

charakterze ochronnym. Ten rozdział słusznie zawiera także analizy odnoszące się do sprawcy, wobec których można orzec środki zabezpieczające oraz zastosować metody postępowania ze sprawcą pełniące funkcje ochronne

Rozdział czwarty to analiza polskich i irlandzkich narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym, natomiast rozdział piąty to analiza wybranych narzędzi polityki kryminalnej o charakterze ochronnym w Polsce i w Irlandii. Zastrzeżenia co do nazwy tych rozdziałów zgłoszono wcześniej w niniejszej recenzji, natomiast wymaga podkreślenia, że merytoryka obydwu rozdziałów jest poprawna. I tak po kolei, w rozdziale czwartym przedstawiono przymusową detencję psychiatryczną w Polsce i w Irlandii, kwestie elektronicznej kontroli miejsca pobytu, sprawę dozoru elektronicznego i wątki dotyczące terapii i terapii uzależnień etc.

W rozdziale piątym przedstawiono postpenalne i postdeliktualne instrumenty normatywne w Polsce i w Irlandii, a także kwestie zastosowania środków zabezpieczających o charakterze administracyjnym oraz irlandzkie terminowe obowiązki takie jak zakaz pełnienia funkcji publicznych etc. Ciekawe przedstawiono w rozdziale piątym punkt 4 dotyczący klarownego określenia podobieństw i różnic między środkami zabezpieczającymi a wybranymi metodami postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym.

Zakończenie dysertacji doktorskiej oceniam pozytywnie. Autorka logicznie odpowiedziała na postawione tezy badawcze skrupulatnie udowodniła swoje zamierzenie badawcze. Zakończenie dysertacji doktorskiej koresponduje bezpośrednio z tezami badania wskazanymi we wstępie dysertacji doktorskiej

Reasumując, stwierdzam, że warstwa merytoryczna recenzowanej rozprawy doktorskiej jest poprawna. Wnioski wysnuwane przez autorkę są wprawdzie jej indywidualnym i osobistym rezultatem zaplanowanej analizy, lecz są to wnioski obudowane odpowiednią argumentacją, logicznym rozumowaniem i obdarzone są cechą racjonalności i obiektywnej zbieżności. Nie dostrzegam żadnych większych błędów merytorycznych, które negatywnie wpływałyby na końcową ocenę pracy doktorantki.

VIII. Konkluzja.

Konkludując swoje uwagi recenzyjne jednoznacznie wskazuje, że recenzowana praca autorstwa Pani mgr Izabeli Jankowskiej – Prochot, pod tytułem „*Środki zabezpieczające i metody postępowania ze sprawcą o charakterze ochronnym w polskim i irlandzkim prawie karnym*”, spełnia wszelkie formalne jak i merytoryczne wymagania stawiane pracom doktorskim. Wedle przepisów Ustawy – prawo o szkolnictwie wyższym, stanowi ona oryginalne rozwiązanie tytułowego problemu naukowego, zaś poprzez prowadzony przez autorkę wywód merytoryczny, potwierdzone zostało, że Pani Izabela Jankowska - Prochot wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz że posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i badawczej.

Wskazując na powyższe, uprzejmie **wnoszę o dopuszczenie** Pani Izabeli Jankowskiej – Prochot do dalszych etapów, właściwych dla prowadzenia przewodu doktorskiego.

Dr hab. Marcin Wielec, prof. UKSW